

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

In Amos, Abdiam, Et Ionam Prophetas, Commentarij Francisci Lamberti Auenionensis

Lambert, François

Argentorati, 1525

VD16 B 3868

Incipit Abdias Propheta. Capvt Vnicvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35983

INCIPIT

ABDIAS PROPHETA.

CAPVT VNICVM.

Summarium capitis. Primum, Abdias se aduersum Edom legationē à Domino suscepisse adserit. Secūdo, prophetat aduersum superbiam Edom, & fiduciam in muris & loca. Tertio, contra fiduciam in diuitias, quas et ab eis subfirandas prædicat. Quarto, cōtra fiduciam in amicos. Quinto, contra fiduciam in omnem prudentiam huius sæculi. Sexto, ostendit causam præcipuam euerfionis Edom. Septimo prophetat de mysterijs Christi & Ecclesie, multa uere insignia & præclara.

PARS PRIMA.

Visio Abdie. Hæc dicit Dominus Deus ad Edom: Audicimus a Domino, et legatum ad gentes misit: Surgite, & confurgamus aduersus eum in prælium.

M 4 Prophetia

Prophetia eloquiorum Dei, recte uisio adpellatur, eo quod nullus recte prophetare, hoc est, ipsa eloquia pure & sincere enarrare potest, præter eum qui uidet, hoc est, dono celestis spiritus intelligit, quæ loquitur. **V**iderit ergo, quisquis uerbi minister est, ne effūdatur in populos, quæ prius à Domino minime uidit, hoc est, quorū intelligentiam Deus sibi non tradiderit. **N**eque sufficit, quod in faciem, Dei sermonū mysteria se nosse putet, nisi et ipsam notitiam esse à Dei spiritu, scriptorum eius testimonio firmis. certus sit. Ipsa namque Dei scripta, testimonia sunt ueritatis, & omnis uoluntatis eius, ut **Psal. 18. & 118. & Esaiæ. s. palam est cernere.**

Per hæc respondetur, his quæ nobis à pietatis hostibus opponuntur, qui nobis adserētibus, oportere omnem scripturæ sacre enarrationem esse à Dei spiritu, dicūt: **Q**uis dicit tuto se loqui aut scribere ab ipso spiritu? **V**nde id probare quis potest? **M**ulti diuersa loquuntur & scribunt, & omnes putant se sentire iuxta spiritum Dei, cui tum credemus? **D**icimus, quod, ut liquet ex locis præallegatis, testimonia dei, sunt scripta eius. **E**t recte quidem sic uocantur, nam & in ipsis, omnium ueritatum Dei, quantum nos scire opus est, solidissimum testimonium reperimus. **I**deo si quid difficultatis occurrit, in his quæ ad salutem spectant, ab ipsis Dei testimonijs petenda est uoluntas eius, petenda est uisio & intelligentia dubij. **Q**uod si quis non dixerit iuxta sermonem istum, non erit eis matutina lux. **E**saiæ octauo. **D**e luce intellige ueritatis, quemadmodum & dicit Petrus

cit Petrus, posterioris Epistole sue capite primo. Habetis firmiorem sermonem propheticum, cui dum attenditis, ceu lucernæ apparenti in obscuro loco, recte facitis, donec dies inlucescat, et Lucifer oriatur in cordibus uestris.

Quemadmodum autem, ubi fideliter requirimus testimonium scriptorum Dei, lux uera in cordibus nostris exoritur, & dubiorum ac perplexitatum tenebræ propelluntur, ita ubi non ipsa Dei testimonia, sed figmentorum & traditionum hominum mendacia interrogamus, tetram magis ignorantie ac cæci ad is noctem, horatim incurrimus. Sic in nocte erant Israëlita, iuxta reprobam carnis iudicium ambulantes, & os Domini non interrogantes. Esaiæ trigesimo. Sic & omnes, qui os Domini non interrogant, ubi aliquid sunt adgressuri. Os Domini interrogat, qui eius beneplacitum uerbi sui testimonio querit: qui autem aliunde querit ueritatem, os eius non interrogat, propter quod & seducitur, & perit. Eiusmodi sunt falsi prophetae, ambulantes in prauitate cordis sui, qui uisionem cordis sui loquuntur, & non de ore Domini: qui uaticinantur de corde suo mendacium, & prophetae seductiones cordis sui. Niere. 23. Prophetae insipientes, qui sequuntur spiritum suum, & nihil uident. Eze. 13. Qui uolunt facere, ut populus obliuiscatur nominis Domini, propter somnia eorum que narrant, unusquisque ad proximum suum. Nieremie. 23.

Visio ergo Abdiæ, prophetia eius est, quam ne quispiam ab eo putet esse confictam, subiunxit: Næc dicit Dominus

FRANC. LAMB. IN ABDIAM

nus **Deus**. Si dicis: Facile est etiam mendacis præmittere, quod à **Deo** sint, respondemus, quod hæc à **Deo** esse aliorum **Prophetarum** dicta idem adferentia indicant: itidem eiusdem **Prophetiæ** adimpletio, secundum omnes partes eius.

Sed quid uidit? **Verbum Domini** aduersum **Idumæam**. Demum, quod multi idem prophetarint, ostendit, dicens: **Auditum** sermonem prædicandum & audiendum, à **Domino** audiui, ego, & alij **Prophetae**. Nam etiam aduersum **Idumæos** prophetarunt, **Esaias** capite. 21. & 34. **Hieremias**. 49. **Ezech.** 35. & **Amos**. 1. Præ cæteris autem **Hieremias**, loco allegato, in multis etiam, secundum textus ordinem, conuenit cum **Abdia**. Dicit enim: **Auditum** audiui à **Domino**. **A** **Domino** uterque posuit, ne à **Regibus**, aut **Sacerdotum Principibus**, aut **Phariseis**, aut quopiam hominum, eos ista habuisse putes.

Et legatum ad gentes misit. **Hieremias** posuit: **Legatus** ad gentes missus sum. **Per eum** namq; misit **Dominus** **Nabuchodonosor** & exercitibus eius, ut **Idumæam** euerterent. **Quidam** hunc **Abdia** locum sic enarrant: **Deus** misit legatum ad gentes, dum eos excitauit animo contra **Idumæam**. Sed salua eorum pace, aliter habet res. **Nimirum** tametsi **Deus** illas internè mouit, ut eontra **Eðom** præliarentur, legatio tamen hæc de prophetia capitur. Siquidem omnis prophetia, legatio **Dei** est, & ueri **Prophetae**, legati eius sunt. **Hinc** est, quod **Dominus** uocauit discipulos suos, legatos. **Nam** quid **Apostolus**, nisi legatus? **Vnde** &

sic

sic capitur hic locus, ut in Hieremia, nempe quod Deus
Abdiam legatum suum, aut nuncium ad gentes miserit.

Surgite &c. Hieremias habet. Congregamini & uenite contra eam, & consurgamus in praelium: Ex ore Domini, uterq; locutus est, ut surgeret, et uenirent in praelium, aduersum fratricidas Idumaeos. Oportuerat enim, ut Israelitas diligenter, quod a duobus fratribus, & simul quidem genitis, descenderent, sed imitati Esau patris eorum insaniam, perpetuas in corde suo inimicitias seruauerunt. Hi etenim praecunctis, se Israelis hostes exhibebant, & contra decretum Altissimi, maiores illo esse contendebant.

O quam apte, hi typum gerunt Antichristorum, qui praecum natione quae sub caelo est, insaniunt in sanctorum Ecclesiam & in uerbum Dei: Ecce quod quemadmodum Iacob & Esau simul nati sunt, ita mox reuelato Euangelio, ueri Christiani & Antichristi simul exorti suere. Multi enim adhaeserunt purissime uerbo Domini, alij plures idem in hypocrisi & mendacio susceperunt, & hi Antichristi sunt. Item Esau persecutus est, & uoluit occidere Iacob, & semen Esau perpetuo inimicati sunt semini Iacob, ita et Antichristi, usq; in hunc diem fidelibus semper suere in sensissimi: Sed quemadmodum, periere Idumaei, & reliqui Israel, est reposita salus ac benedictio. Ita omnium Antichristorum regna & factiones tempore a Deo praefinito dissipabuntur, fideles uero benedicentur in secula seculorum.

Ecce paruulum dedi te in gentibus, contemptibilis tu es ualde. **S**uperbia cordis tui extulit te, habitantem in scissuris petrarum, exaltantem solium tuum. **Q**ui **D**icis in corde tuo, quis detrahet me in terram? Si exaltatus fueris ut aquila, & si inter sydera posueris nidum tuum inde detrahā te, dicit dominus.

Idem serē habes apud Hieremiam, ubi supra. **Q**uo sermone, ostendit quā abominaretur superbiam. **E**dom. **S**umme namq; detestatur omnem superbiam, in omnibus quæ in hoc maxime sita est, dum nobis quicquam tribuimus, aut nobis fidimus. **S**oli namq; Deo fidendum est, & illi soli à quo omnia, est pro omnibus gloria reddēda. **I**deo qui horum quicquam sibi tribuit, superbus est. **S**ed qui fit, ut nobis aliquid tribuamus? ipsi namq; omnia bona omnīsq; gloria, nobis autem quid tribuendum nisi uituperium, ignominia, confusio.

Ecce inquit, paruulum dedi te in gentibus, hoc est, apud me decretum est, quod inter omnes gentes, uehementer imminueris, uastaberis, euerteris: **C**ontemptibilis es tu ualde, præsens pro futuro. **S**ensus est, faciam ut ualde humilioris & spernaris. **V**ide quā aduersetur spiritus carni. **V**ult illa gloriam, & **D**eus adducit contemptum, quod summe carnales abominantur.

Et unde

COMMENTAR. CAPVT I. 95

Et unde carnales superbiunt, inde maior illis confusio aduenit. Superbiunt ex diuitijs, potentia, munitiōibus, prudentia mundi, & similibus, ideo subiunxit. Superbia cordis etc. Erat montuosa Idumæa, propter quod aestimabant se à nemine uinci posse. Proinde ait Dominus. Qui dicis in corde tuo &c. Qu. di. Iudicas te inuincibilem, sed si adhuc eses in locis absq; similitudine fortioribus ac munitioribus, inde detraham te, & abijciam, & calcabo. Hic locus est insignis, cōtra omnem carnis fidutiam. Nam qui solus est omnipotens, & ex se uerus, id summe exigit, ut ei soli fidamus. Ex hoc quoq; textu, argumentum manifestissimum habes, quod nullibi tutus est, quem Deus flagellare ac perdere uoluerit. Nemo siquidem est, qui possit cruere à manu eius. Job. 10.

PARS TERTIA.

Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuiisses? Nonne furati essent sufficientia sibi? Si uindemiatores introissent ad te, Nunquid saltem racemum reliquissent tibi? Quomodo scrutati sūt Esau, inuestigauerunt abscondita eius.

Qui in terrenorum abundantia superbiunt, illis ea quissime priuātur. Sic factum est filijs Esau, sic et cum multis quotidie facit Dominus. Ait ergo: **Edom,**

FRANC. LAMB. IN ABDIAM

Edom, si fures introissent, &c. **Qu. d.** Quemadmodum sita, fures & latrones sustulissent, minime sileres, uadi es uenient, quibus super te uenient fures & latrones, ac noui uindematores, qui nihil tibi relinquent, omnia enim auferent. Tum apud te clamor & ululatus erit, sed absque fructu. **Quomodo scrutati sunt &c.** Præteritum profuturo ob rei certitudinē posuit. **Vindematores** quippe, id est, **Nabuchodonosor exercitus**, quos super eos **Deus** misurus erat, scrutati sunt, & inuestigauerunt omnia, que spectabant ad idum. eos, & secum abstulerunt, ac deprædati sunt, & id quidem libere, ac nullo impediēte. **Idem** ferè habes apud **Hiere.** ubi supra.

PARS QVARTA

Vsque ad terminum emiserunt te, & omnes uiri fœderis tui illuserunt tibi. **Inualuerunt** aduersum te, uiri pacis tuæ. **Qui comedunt** tecum, ponent insidias subter te.

Emiserunt pro emittent. **Sensus est:** **Dicti uindemia** tores ingredientur regnum tuum, & ingredientes usq; in finem regni tui, te ab eo emittent, & pellēt. **Et omnes uiri fœderis tui**, quibus scilicet ante fœdere iunctus eras, ut sunt **Ammonite & Moabite**, illuserunt tibi, non seruantes fœdus, sed iuncti erunt his, qui te captiuum facient. **Inualuerunt aduersum te**, id est, te uincēt, uiri pacis tuæ,

COMMENTAR. CAPVT I. 96

cis tuæ, hi scilicet, à quibus sperabas auxiliū, atq; bonum, & cum quibus pacem ante habebas. Et qui comedunt panem tecum, qui scilicet tibi conuiuunt, & communicant, ponent insidias subter te, hostium tuorum manibus te tradentes.

Habes ex hoc loco, quàm intutum sit hominibus fidere, quantumlibet sanguine, amicitia, & foedere iuncti sint. Vere neq; in patre, neq; in uxore, neq; in fratribus aut filijs, est tutum fidere. Omnes enim caro sunt, nisi Dei spiritus, quod à carne est mortificet, & crucifigat. Scriptum est enim. **Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum. Nere. 17.** Et de amico ac uxore dicitur. **Mich. 7.** Amico noli fidere, & ab ea quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.

PARS QVINTA.

Non est prudentia in eo. Nunquid nō in die illa, dicit Dominus, perdam sapientes de Idu meā, & prudentiam de monte Esau. Et timebunt fortes tui à meridie, ut intereat uir de monte Esau.

EST reproba carnis prudentia, quæ mors est, Deoq; inimica. Roma. octauo. Et stultitia apud Deum. 2. Corin. tertio. Animalis, carnalis, & diabolica. Iaco. tertio. **Hæc semper inimicatur sapientiæ Dei, sed ab**

sed ab ea superatur, calcatur, uincitur, atq; prorsus disperditur, quemadmodum uides hoc loco, & **Esā. 29. 33. & 1. Corin. 2.** Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. **Prouerb. 21.** Proinde quia **Idumæi** in huius sæculi fallaci prudentia plurimum gloriabantur, eam primum damnat spiritus sanctus, dicens: Non est prudentia in eo. Nimirum carnis prudentia, qua in suum interitum regebantur, stultitia est apud Dominum, sicut diximus, imo simpliciter, & dementia & insana est. Et de omnibus, qui non sentiunt ex spiritu & uerbo dei, quantumlibet expti, doctiq; in humanis uideatur, hoc uerbum est omnino uerum. Non est prudentia in eis. Sic non est prudentia in garrulis sophistis, & ampullosis summissis (ut uocant) aut decretistis, neq; in factione lasciuientium tyrannorum, ac figmentis gentis pharisaicæ, & toto regno perditissimo Antichristorum, sed stultitia, mendacio, inconstantia, detractionibus, hypocrisi, ueritatis contemptu, inuidia, contentionibus, cælestis sapientiæ reprobatione, ac omni amentia pleni sunt.

Ait demq;: Nunquid non in die illa, cum scilicet **Edom** punietur, dicit Dominus, perdam sapientiam etc. Sæsus est: **Faciam irrita omnia eorum consilia, quæ putabunt se in multa prudentia dedisse. Tum uel facto agnoscent, quam nihil sit omnis prudentia eorum. Et fugiet mens ab eis, ita ut nesciant omnino, quid facient. Sapientiæ namq; meæ consilium illis contraria definiuit: Quod autem definiuit, etiam fieri necesse est. Et perdam meam sapientiam, illorum prudentiam**

prudentiam maledictam, & scient, quod nihil possit illo-
rum consilium contra me. Et Hier. 49. contra eum dici-
tur: Nunquid non ultra est sapientia in Theman (Idumæo
rum urbe) Perijt consiliū à filijs, inutilis facta est sapien-
tia eorum. Et fortes tui, uidentes irrita fieri cōsilia eorum,
timebunt à meridie. Ab ea nanq; plaga, hostium exercitus
uenit contra eos. Timebunt autem, ut intereat uir de mon-
te Esau, hoc est, ab Idumæa. Vir, id est, uiri, singulare pro
plurali. Sensus est: Ideo timebunt, quod prouidebunt su-
orum interitum.

Obserua, quod hi in quibus est celestis prudentia, &
uera fides in dominum, non timent cum uenit malum, deo
firmante, & consolante corda eorum spiritu suo. Hinc di-
citur Hier. 17. Benedictus uir qui confidit in Domino, &
erit Dominus fiducia eius. Et erit tanquam lignum, quod
transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit ra-
dices suas, & non timebit, cum uenerit aestus. Et erit foli-
um eius uiride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum,
nec aliquando desinet facere fructum. Et Psal. 111. Ab au-
ditione mala non timebit. Qui autem sola carnis pruden-
tia reguntur, & alienis à Deo fidūt, mox dimouētur, fran-
guntur, desolantur, & semper sunt, uelut arundo uēto agi-
tata. Sunt quoq; ut miricæ in deserto, & non uidebunt, cū
uenerit bonū, ut habes Hier. 17. sed habitabunt in siccitate,
in deserto, in terra salsuginis & inhabitabili. Summa: Ni-
hil tandem prosperum & uere bonum illis esse potest, qui
in sola carnis prudentia uiuunt.

N Pars sexta

Propter interfectionē & iniquitatē in fratrē tuū Iacob, operiet te confusio, & peribis in eternū. In die cum stares aduersus eū, quando capiebant alieni exercitum eius, et extranei ingrediebantur portas eius, & super Hierusalē mittebant sortem, tu quoq; eras, quasi unus ex eis. **E**t non despicias in die fratris tui, in die peregrinationis eius. **E**t non lætaberis super filios Iuda, in die perditionis eorum, & non magnificabis os tuum, in die angustia, neq; ingredieris portam populi mei, in die ruinae eorum, neq; despicias & tu in malis eius, in die uastitatis illius. **E**t non emitteris aduersum exercitum eius, in die uastitatis illius, neq; stabis in exitibus, ut interficias eos qui fugerint. **E**t non concludes reliquos eius, in die tribulationis, quoniam iuxta est dies Domini super omnes gentes.

Diximus paulo ante, idum eos typum gerere Antichristorum, qui fratres sunt credentiū, uel solo nomine, & eos, sicut Esau Iacob, nunquam non persequuntur. Proinde ubi uides tam uehementer argui iniquitatem Esau, idem non dubites prophetari aduersum Antichristos. Primum autem uideamus, qua ratione describat iniquitatem Esau. Propter interfectionem, inquit, & iniquitatem

COMMENTAR. CAPVT I. 98

quitatem in fratrem tuum Iacob, id est, populum **I**sraël à Iacob fratre **E**sau descendente, operiet te confusio: hoc est repleberis confusione: & peribis in aeternum: id est, irreparabiliter.

In die cum stares &c. **A**pertus est totus hic textus, tantum id obseruandū, q̄ dies fratris sui, dies peregrinatiōis, ruine, uastitatis, angustiae, et tribulationis eius, significat tempus euersionis et captiuationis **I**sraëlis fratris **E**dom, siue **E**sau. Sensus aut̄ omnium horum uersuum, in summa, hic est: **Q**uia oblitus es omnis dilectionis, quam te habere oportuit, in fratrem tuum Iacob, id est, populum: **I**sraël, in quem fusti seuisimus, tam grauer adstigmam te, ac p̄ **N**abuchodonosor exercitū uastabo, et imminuam, ut sic deiectus, cuersus, et ad nihilū redactus, nō sis ultrā facturus, ad uersus: p̄sum fratrem tuum, sicut à principio in hunc usq; diem fecisti. **C**onfusus nanq; eris, & tam plenus ignominiae & contemptus, ut reliquos despicere nequeas: nimirū omnib; despectior eris. **I**dē iudiciū imminet **A**ntichristi perditib; **S**ynagogae, qui p̄ **E**cclēsia dei se uenditant, cum nihil minus sint, ueram aut̄ **E**cclēsiā calcant, despiciunt, persequuntur. Si alieni contra nos surgunt, ob ueritatis sermonem quem profitemur: hi stant in capite hostium, & praecunctis in nos seuiunt, ad id nitentes, ut incēdio, aqua, gladio, omniq; tormentorum genere, nos e medio tollant. **N**i cum reliquis incredulis super nos mittunt sortem. **S**i quid tribulationis & angustiae nos perpeti uiderint, letantur, in nos magnificant os suum, nos despiciunt, iuuant, & soli

FRANC. LAMB. IN ABDIAM

citant aduersum nos manum aliorum, ipsis omnibus absq[ue]
similitudine crudeliores, quippe, quib[us] non sufficit ppria
iniquitas & seuitia, qua contra nos nihil non tentant, nisi
etiam alios ad idem modis omnibus prouocent. Quis enim
magis sollicitat Principum ac Magistratuū animos, in Dei
uerbum, ac uniuersos amatores eius, quam feces illæ, quæ
pro Dei Ecclesia haberi uolunt, seipsosq[ue] Ecclesiasticos et
spirituales nominant? Et hi sunt, in quibus maxime filij
perditi factio est sita. Sed in proximo est dies Domini, ad-
uersus eos. Veni Domine **IESV.** & disipa has feræ ar-
dins, ac bestias peß. Etenim si dies tuus aduersum Idumæos,
& gentes alias, quas Assyrijs & Chaldæis bello subiecisti,
olim uenit, fortior est ratio, ut ueniat dies ipse tuus, quo di-
ctæ feræ, omnibus Idumæis & gentibus deteriores euer-
tantur, fiat, fiat.

Sicut fecisti, fiet tibi. Retributionem tuam
conuertam in caput tuum. Quomodo es
nim bibisti super montem sanctum meum,
bibent omnes gentes iugiter: & bibent, & ab-
sorbebunt, & erunt, quasi non sint.

Iustus Dominus reddit unicuiq[ue] iuxta opus suum. Ideo
reddidit Idumæis, sicut fecerant filijs Israël, quemadmo-
dum, dum inquit: In **Ierusalem** & monte Sion, Israël
cum cæteris opprimens, bibisti et epulatus es, ita omnes gē-
tes, quæ ad tuam euerfionē conuenient, bibent, & absorbe-
bunt, id est, absument quæcunq[ue] habes, ita ut nihil feræ tibi
sit futurum reliquum. Nimirum omnia tua erunt quasi nō
sint

sint, hoc est, deiecta, perdita, imminuta, posteaquam ipsæ gentēs te absorbuerint, ita ut ab uniuersis qui ea conspexerint, spernantur, & pro nihilo habeantur.

PARS SEPTIMA.

Et in monte Sion erit saluatio, et erit sanctus.

Ad literam, in monte Sion et Hierusalem fuit salus, Christo & Apostolis prædicantibus. & misso etiam in signo uisibili spiritu sancto. Act. 2. Fuit quoque, eadem sanctus Domini, non dubium quin Christus, de quo Psal. 4. Scitote quoniam mirificauit Dominus sanctum suum, qui recte sanctus dicitur, quod per eum solum electi ex fide sanctificentur. Nimirum, ipse est nostra sanctificatio, iustitia, & redemptio. 1. Corin. 1. & sine ipso, prophani, carnales & impuri sumus. Verum est obseruandum, quod quemadmodum fideles uniuersi sunt uerum Abrahamæ semen, & Israëlita, ac filij promissionum Dei Rom. 9. ita Ecclesia ex eis collecta, est uera domus Iacob, & uerum regnum Israel, sedesque Davidis, & sic est uera Hierusalem, & uerus mons Sion, & quicquid ab eis possidetur, spectat ad terram ac terminos Israelis, quandoquidem illis est promissa mundi hæreditas, ut multis locis probauimus. Et ideo ipsum uerbum perfectius impletur in Ecclesia, quam in monte Sion, ad literam, non quod perfectius uerbum habeat sanctorum Ecclesia nunc, aut sit habitura, quam olim Hierosolimis, & in monte Sion, sed in hoc, quod fuit in tempus solum in Sion, in Ecclesia autem permanet in seculum seculi. Cōfidimus autem, id tum maximo & insignius etiam in ipsis Israel terris futurum, cum Israel

N 3 in dierum

FRANC. LAMB. IN ABDIAM.

in dierum nouissimo in Christi Ecclesiam introibit. Est ergo in Ecclesia, uero non in Sion, saluatio, & est in ea sanctus Domini, nempe Christus in ea permanens, usque ad seculi consummationem. Mat. ultimo. Etenim est mons Dei, coagulatus & pinguis: mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo, et id quidem in fine, id est, in sempiternum, Psal. 67. Est autem in Ecclesia sola, & non alibi saluatio, eo quod sanctus Domini, Christus in ea permanens, omnes in se credentes seruet & sanctificet. Ergo non est salus extra Ecclesiam Christi, neque alius quisquam a sancto Dei fideles sanctificat. Ergo nemo seruatur in Synagoga Antichristi, neque bullis ac figmentis eius, neque operibus, neque alia re, sed sola fide in Christum, quae nunquam est absque operibus uere bonis, quae sunt fructus eius.

Et possidebit domus Iacob, eos qui se possederant.

Non putes hoc de terreni principatus occupatiōe intelligi, sed de possessione & uictoria, quae est per uerbum Dei. Nam fideles, etiam si omnem mundi substantiam possideant, sunt tanquam non habentes, & non possidentes, eo quod iuxta praecipitum Domini, etiam ipsis quae possident, abrenuncient, et animo uendant, hoc est, parati sint uendere cuncta, si ad proximorum indigentia ex postularct. Utuntur namque hoc mundo, tanquam non uterentur. Sic ergo capitur: Domus Iacob. Christus, Apostoli, et discipuli, ac omnes ueri Dei loquorum ministri, quorum alij etiam iuxta carnem sunt ex domo Iacob, alij uero ex fide ad eam pertinent. Haec inquam

inquam, domus, gladio, & armis uerbi Dei uincet gentes,
 ita, ut iugo fidei colla subijciat, sicq; possidebit eas, quæ an-
 tē in eorum patrib. ipsam iacob domū iuxta carnem posse-
 derant: quod insigni cum gloria, post ultimam Israël con-
 uersionem futurū confidimus. Den q; domus ipsa iacob,
 id est, Ecclesia, possidetur, calcatur, atteritur, ab incredu-
 lis, Antichristis, ac uniuersis pietatis hostib. sed dies ueniēt
 quib. sancti obtinebunt regnū cum Christo, & eos qui nō
 resipuerint ex suis hostib. subijcient uel nolētes, et spiritus
 iudicio reprobabunt ac condemnabunt. Hoc impletur quoti-
 die in electis, qui tamet si ab impijs iuxta carnē atterūtur,
 ipsi tamē se conterentes calcant, dū ob tormenta ab eis nū-
 nime uincuntur, neq; à ueritate dimouētur. Ceterū id mal-
 to præclarius et sublimius implebitur, cū in iudicio uniuers-
 si reprobī ab electis iudicabūtur, et apte condemnabūtur.
Erit domus iacob ignis, & domus ioseph
 flamma, & domus elau stipula. Et succende-
 tur in eis, & deuorabunt eos, & nō erunt reli-
 quia domus elau, quia dominus locutus est.

Domus ioseph includitur sub domo iacob, sed ideo spe-
 cialiter nominatur, ne putarent eā omnino obculū uitulo-
 rū, & longam captiuitatē reiectam. Nā quemadmodum
 in Amos uidimus, regnū israel intelligitur p̄ effraim, ex
 cuius tribu fuit Hieroboam filius Nabath rex, qui peccare
 fecit israel. At Effraim fuit ioseph filius, ideo et p̄ ioseph,
 & per Effraim, regnū decem tribuū capitur. Dicunt autē
 Hebræi, decē tribuum captiuitatē nondum solutā, duarum

FRANC. LAMB. IN ABDIAM

uero tribuum captiuitas, qua Babylonijs seruebāt, soluta
quidē est, uerum in grauiorē deciderunt. **Ad** literam autē,
sicut **Osee** 3. & in fine **Amos** probauimus, conuertendus
est totus **Israël**, in dierum nouiss. **Et** tum confidimus, q. ipsi
cōuersi ex omnib. tribubus **Israël**, erunt sicut ignis ei flam
ma, ardentēs spiritu sancto & zelo ueritatis, ita, ut domū
Esau sint incensuri, ignitis eloquijs **Domini**, haud secus at
que stipula igne consumitur. **Nonnulli** adserunt per **E**
sau gentes intelligi, quemadmodū per **Israël** fideles, cui e
narrationi non contradicimus. **Fuerūt** autē ex tribu **Iuda**
& **Beniamin** inter **Apostolos**, ut hi qui iuxta carnē iuncti
Christo erant, & **Paulus** fuit ex tribu **Beniamin**. **Certum**
autē non est, an de tribu **Effraim** & **Ioseph**, ac reliquis fue
rint inter eos. **Futurū** est autem, ut ex toto **Israële** cōuerso,
id est, ab electis eiusdem populi, sint in quib. hic sermo im
pleatur. **Et** erit domus **Iacob** & c. **Impletum** est ex parte,
sed quis negare potest adhuc implendum? **Impletur** quoq;
in electis, his maxime, quos ad uerbi sui ministerium **Deus**
uocat. **Nam** facit eos ignē & flammā, spiritu et sermonib.
ueritatis, & incendūt omnes, quos cōuertunt ex gentib. i
incredulis: quos ubi fide & spiritu, unū secum faciunt, qua
si eos uorant, nec cessabūt, donec assumpta prorsus. i. con
uersa fuerit domus **Esau**, id est, synagoga hypocritarū sive
Antichristorū & incredulorum. **Et** non erunt reliquiae do
mus **Esau**, id est, ipsius pditijs. synagoge. **Nam** aut incen
dentur igne spiritus **Dei**, in suam eternā salutem, & uere
conuertentur, aut quotquot non fuerint sic incensi & con
uersi in

uerſi, in lacum inferni, etiam electis eos iudicantibus, proiecientur, ad incendiū ſempiternū. Hoc tū apte implebitur, cum mundus iudicabitur. Impoſſibile uero eſt, quin hoc non impleatur. Quare? Quia Dominus locutus eſt. Quid autem locutus eſt, niſi uerbum ſuum? At uerbum Domini manet in eternum. Eſa. 40. Nam uerbum eius qui inuariabilis eſt, mutari nō poteſt, eo q̄ ſempiterna ueritas ſit. Ad id autem ſepiſſime in Propheta inculcatur: Hec dicit Dominus Deus: Dominus locutus eſt: iuxta uerbum Domini: ait Dominus Deus, & ſimilia, ut ex immutabilitate ac eternitate loquentis, uerbi quoq; eternitas ac inuariabilitas agnoſcatur.

Et hereditabunt hi qui ad Auſtrum ſunt, mōrem Eſau, & qui in campeſtribus, Philiftijm. Et poſſidebunt regionem Effraim, & regionem Samariæ. Et Benjamin poſſidebit Galaad. Et tranſmigratio exercitus huius filiorum Iſrael, omnia loca Chanaanæorum, uſq; ad Sareptā. Et tranſmigratio Hieruſalē, quæ in Boſphoro eſt, poſſidebit ciuitates Auſtri.

Video plurimos ſuper eiſmodi locis multa dixiſſe, quæ probare non poſſunt, imō neq; textui cōſentiunt, ſi præcedentia cū ſequentib; diligenter expendantur. Magni ſiqui dē periculi res eſt, de his quicquā ſpecialiter deſinire. Vbi nos habemus, uſq; ad Sareptam, in Hebræo habetur, uſq; Seraphat, quod Rabbi Solomō Francia eſſe dicit. Vbi autē nos habemus, Boſphoro, Hebræi habent, Cephadar, quod

N s secundum

FRANC. LAMB. IN ABDIAM

secundum **Rabbi Solo.** **N**ispan a significat. **Q**uis aut putet
hos locos satis expositos, si dicat, ut quidam: **S**aminianus
iuit in Franciam, et **Iacobus** in **N**ispania, maxime cum hic
loquatur de exercitu & transmigratiōe? **D**eniq; **F**rancia
nō est terminus **C**hananeorū, nec **N**ispania est ad **A**ustrū
respectu **H**erusalem. **E**go omnino magis puto, summam
esse colligendā, ex omnib. id genus dictis, quod sine uerita
tis detrimento sit. **P**roinde obserua, hic nominari aliquot
regiones, quae **I**sraēlitis fuerūt infensissimae, nempe **I**dumae
os, **P**hilistim, **C**hananeos, per quos omnes fidelū ac uere
pietatis hostes intelligimus. **N**orū terras ipsi **I**sraēlitae, id
est, fideles, possidere dicuntur, cū eos uincunt ueritatis ser
monibus, ac fidei subiiciunt, ita ut in eorum terris sit **D**e
benedictio, gloria et laus. **F**orsan autem futurum est ad lite
ram, ut **I**sraēle dieb. ultimis conuerso, in terris hic positis,
sit tam aperta ueritatis professio, omnib. **I**sraēlitarum mi
nisterio uere conuersis, ut p. **I**sraēlis hereditate sint omnia
supputanda: quod tamen si aperte probare non possumus,
tamē neq. negare ualemus. **E**go multis animū meum com
mone facientibus puto futurum, ut id fiat, uerum nihil desi
nio. **A**t de his plura, sub finem **A**mos prophetae.

Et ascendent saluatores in montem **S**ion, iu
dicare montem **E**sau. **E**t erit domino regnū.

Ut sciant omnes qui sint, per quos **D**eus uicturus est
Idumaeos & alias gentes, ut ad **I**sraēlis transeant possessi
onem, hic seruatorum & iudicum uocantur. **N**i sunt **A**posto
li &

li, & uiri Apostolici, qui usq; in finem seculi erūt. **N**i quia pleni fuerunt, & erunt spiritu Dei, secundum eum iudicauerunt, iudicantq; qui ex eis nunc sunt, & in futurum iudicabunt, qui amodo surgent, & ideo seruato es adpellantur. Iudicium nanque, & uerbum diuini spiritus, fideles seruat. Idcirco quisquis purissime Dei uerbum annūciat, ostendens patenter, unde seruari possimus, nempe ex sola fide in Christum, omnium qui per fidem in ipsum uerbum seruantur, seruator quidam est, eo quod salutis uerbum administret. Verum id est summopere cauendum, ne putemus ab alio esse salutem, quam à Christo Domino. Ipse enim est unicum illud nomen sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Acto. 4. Christus ergo est seruator, quod potentia seruet: alij autem, tantum ob ministerium uerbi quo seruamur, seruatores dicuntur.

Nunc obseruent Episcopi & ministri eloquiorum Dei, quales eos esse, quidue ipsos facere, oporteat. Debent enim ascendere in montem Sion, per quem Ecclesiam capimus. Nimirum nisi sint in eo monte Dei, non nisi seducere & perdere possunt: Demum, id summe eos facere necesse est, ut sint & faciant iuxta eorum nomen, quod non potest alioqui fieri, quam pure, diligenter, & cum timore ac tremore annūciando uerbum Dei, quo solo nobis est ex fide salus. Idcirco uiderint, ne quidquam figmentorum carnis admisceant, ne nō potius fidelium euersores quam seruatores sint. Ultimo, sciant quod ad eos maxime spectat, iudicare mōtem Esau, hoc est, superbiam, altitudinē, mendacia,

FRANC. LAMB. IN ABDIAM.

mendacia, & omnem falsitatem Antichristorum, ac omnium incredulorum. In iudicium namque mundi, id est, ut damnentur, & reprobentur, opera eius. Christus in mundum uenit, & spiritum suum misit.

Quis det toti orbi terrarum, ut pulsis cunctis euersoribus, soli seruatores admittantur? Etenim cum hi suscipiuntur & habentur, ingens omnino est felicitas. Per eos namque colliguntur omnes e-

lecti in Ecclesiam sanctam, ut fiat regnum huius mundi Dei et domini nostri **IESU**

Christi, cui ac patri, & spiritui sancto, sit honor decus & imperium in secula seculorum

Amen.

FINIS.

Franci-